

5. Одне з найважливіших значень має «інфраструктурний ефект», що дозволяє покращити рівень розвитку всіх видів інфраструктур. Проекти будівництва нових енергопотужностей, транспортних комплексів – портів, аеропортів, мультимодальних логістичних центрів та інформаційних вузлів – виправдані і мають велику економічну віддачу саме для агломерацій.

Формування агломерацій є об'єктивною необхідністю. При цьому агломераційна система – це стратегічний інструмент комплексного розвитку території, від якого виграватиме і місто (вирішення міських проблем: винос частини виробництва, створення об'єктів транспортної та комунально-господарської інфраструктури, розвиток рекреаційних центрів, тощо), так і периферія (більш високий рівень інженерно-технічного, соціально-культурного обслуговування та рівня і якості життя населення).

Література

1. Зінченко Т.Є. Концептуальні основи формування міських агломерацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1204>
2. Биченко Л.А. Актуальні питання розвитку міських агломерацій // Актуальні проблеми державного управління – 2011. – № 2(40).
3. Urban world: Mapping the economic power of cities // McKinsey Global Institute – 2011.
4. Територіальний розвиток в Україні: розвиток агломерацій та субрегіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://linc.com.ua/documents/storage/Subregional_Structures_Development_2012.pdf

д.е.н. доц. В.М.Лисюк

ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ-СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

Незадовільна організація роботи підприємств-суб'єктів ринку електроенергії порушує нормальне формування відтворювального процесу на енергоринку, що в подальшому призводить до негативних наслідків розвитку економіки в цілому й адекватної негативної реакції економіки на сучасні виклики світової кон'юктури. З цього приводу відомий американський вчений Ноам Хомський писав, що причиною світової фінансової кризи є неефективність ринку.

Оскільки енергоринок об'єднує комплекс енергопідприємств різного профілю (енергогенеруючих, енергопостачаючих та енергорозподільчих), то ефективність ринку з одного боку, залежить від ефективності функціонування кожного з його суб'єктів – підприємств, а з іншого, ефективність кожного підприємства – господарюючого суб'єкта ринку залежить від ефективності функціонування всього ринку.

Сьогодні проблеми ефективності підприємств розглядаються на застарілій методологічній базі, яка в своїй основі співставляє ефект з витратами для його досягнення. При чому, під ефектом можуть розумітись різні локальні результати діяльності підприємств в залежності від поставленої мети чи уособлених інтересів: як-то: прибуток (валовий, чистий) або обсяг виробництва чи реалізації продукції

тощо. Якщо необхідно розраховувати ефективність інвестицій (капіталовкладень) у підприємство, то співставляють приріст перелічених показників з обсягами інвестицій таке інше. Але такий підхід базується тільки на основі реалізації економічних інтересів лише самих підприємств (підприємців і власників чи акціонерів) і не враховує інтереси товарного ринку, споживачів продукції, а тим паче держави.

А між іншим, у процесі виробничих ринкових процесів стикаються і перетинаються різні економічні інтереси різних господарюючих і фізичних суб'єктів, які не тільки не співпадають, але й часто протистоять один одному.

Вирішенню визначеною у преамбулі проблеми присвятили свої дослідження відомі вітчизняні вчені: Точилін В., Костін Ю., Кізім М., Крикавський Є., Яковлев А., Філіпова С. та інші. Але як теоретичне, так і прикладне вирішення проблеми, ефективного енергозабезпечення національної економіки шляхом організації процесу відтворення енергоресурсу (електричної енергії), як на ринку в цілому, так і на кожному підприємстві – суб'єкти енергоринку ще потребують свого остаточного рішення.

На даний момент структура енергоринку виглядає таким чином: продаж згенерованої електроенергії на різних типах електростанцій здійснюється на оптовому ринку електроенергії (ОРЕ).

При цьому, собівартість виробництва електроенергії на різних типах електростанцій істотно відрізняється. Але, потрапляючи на ОРЕ, ці собівартості усереднюються, і формується єдина оптова ціна електроенергії. В 2011 році ціна перебувала в межах 64,5 копійок за 1кВт/г (це без ПДВ, а з ПДВ - відповідно 77,4 коп.). У цю ціну вже входить вартість транспортування цієї електроенергії по магістральних мережах, які перебувають на балансі державного підприємства «НЕК Укренерго». У подальшому на ринок виходять енергопостачальні компанії «Обленерго» різних форм власності та купують вироблену електроенергію, яку вони трансформують (знижують напругу) та транспортують по місцевим мережам безпосередньо до споживачів. Структуру функціонування енергоринку можна розглянути на рис. 1.

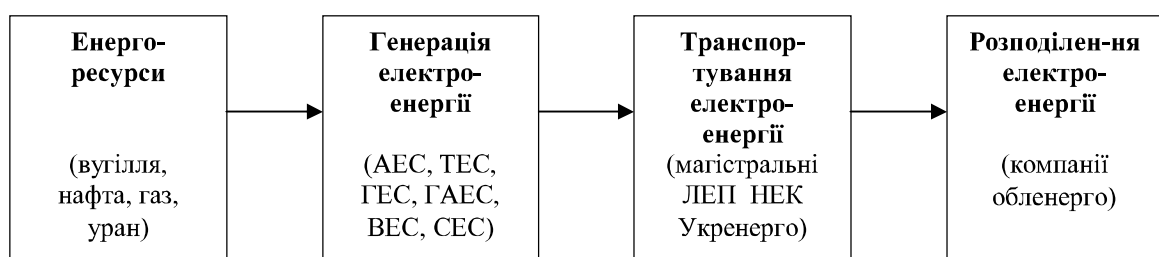

Рис.1. Структура функціонування енергоринку України [1, 4, 5].

Структуру, зображену на схемі, контролюють відповідні державні органи: Міненерго, Національна комісія регулювання електроенергетики, Антимонопольний комітет та ін.

Таким чином, можна побачити, що на енергоринку діють:

- енергогенеруючі компанії – усі види та типи електростанцій;
- транспортуюча компанія – НЕК Укренерго (магістральні мережі);
- енергопостачальні компанії – переважно обленерго;
- споживачі – діляться по класах і групах;

- держава – в особі контролюючих органів (Міненерго, НКРЕ (Національна комісія регулювання електроенергетики), Антимонопольний комітет та ін.).

Відповідно до існуючих нормативних положень, ціни на електроенергію, згенеровану на відповідних електростанціях, при продажі її на ОПЕ усереднюються. Така ситуація призводить до того, що в енергогенеруючих компаніях повністю відсутня мотивація до удосконалення своєї діяльності. Відсутність конкуренції між ними в значній мірі знижує ефективність їхньої роботи, тому, через відсутність економічного стимулу для зниження собівартості виробленого ними товару – електроенергії. Навпаки, виробники вкрай зацікавлені в штучному завищенні ціни на вироблену електроенергію, адже при цьому високоліквідний товар у них куплять у запланованому обсязі, а дохід при завищенні ціни збільшується. Принцип усереднення ціни на ОПЕ ще й тому загострює ситуацію, що при цьому недоліки роботи одних енергогенеруючих компаній покриваються принципом усереднення та ефективною роботою інших. Якщо розглянути структуру продаж електроенергії виробниками, матиме наступну картину (табл.1).

Таблиця 1

Структура продажу електроенергії на ОПЕ в 2010-2011 р., % [2. 4]

Виробники та імпорт	2010	2011
НАЕК "Енергоатом"	49.82	49.15
Виробники, що працюють за ціновими заявками	38.89	35.99
- у т.ч. генкомпанії ТЕС	36.64	35.99
ГЕС	7.18	7.36
ТЕЦ та ін.	4.10	7.48
- у т.ч. виробники, що працюють у сегменті альтернативної енергетики	0.03	0.13
Імпорт	0.01	0.02

Як можна побачити з таблиці 1, основну частку на ринку електроенергії займають атомні електростанції. Усього їх налічується чотири на території країни (п'ята - Чорнобильська АЕС - не функціонує з зрозумілих причин). Вони виробляють практично половину згенерованої електроенергії на ринку. Частка теплових електростанцій на ринку становить - 36%. Вони поділяються на 5 юридичних осіб по 3 електростанції в кожній (крім ВАТ Донбасенерго, де діють тільки дві електростанції - Слов'янська та Старобешівська). Відповідно, в Україні працюють 14 теплових електростанцій.

Саме ці два типи електростанцій і становлять основу всієї електроенергетики країни, і від їх нормального функціонування в основному й залежить - чи будуть забезпечені промислові та інші підприємства країни таким товаром, як електроенергія без якого їх господарська діяльність зупиниться миттєво. І якщо атомні електростанції перебувають під відповідним щільним контролем державних органів управління (через величезну відповідальність за наслідки від різних аварійних ситуацій, а також через особливу увагу світового співтовариства до атомної енергетики в цілому з метою недопущення маніпуляцій з радіоактивними відходами та виробництвом на їхній базі зброї), то теплові електростанції поступово передбачається виводити з під державного контролю й виставляти їх на приватизацію.

Всі суб'єкти, що оперують на ринку електроенергії, пов'язані з об'єднаною енергосистемою. В Україні існує об'єднана енергосистема, до якої належать всі великі сегменти її енергоринку: Донбаська, Дніпровська, Харківська, Київська, Кримська,

Львівська, Вінницька та Одеська. Об'єднана енергосистема пов'язана з енергосистемою «Світ», а також з енергосистемами сусідніми з Україною держав [4, 5].

Таким чином, можна зробити висновок, що на ринку електроенергії функціонують енергогенеруючі підприємства та енергопостачаючі підприємства, які транспортують її кінцевим споживачам. Причому всі вони прив'язані до єдиної об'єднаної енергосистеми країни. Основними економічними чинниками, що кардинально впливають на енергоефективність (у даному випадку ефективність ринку електроенергії), є: зарплата, рента, амортизація та реінвестований прибуток, який сплачується та відраховується у процесі господарської та фінансової діяльності підприємства.

Такий підхід до визначення енергоефективності показує, що вона залежить від виробництва дешевої електроенергії, а політика енергоефективності має бути спрямована на економічне її споживання, тобто на активізацію енергозбереження.

Література

1. Лысюк В.М. Воспроизводственная функция товарных рынков /Лысюк В.М. – Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2011. – 225 с.
2. Ажнакин С.Г. Антикризисные стратегии развития региональной энергетики: моногр. /[Оборина Е.В., Волошин Д.В., Ажнакин С.Г., Шурда К.Э.] ; под ред. В.Н.Степанова. – Одесса: Феникс, 2010. – 288 стор.
3. Квач Я.П. Фінансові важелі та стимули розвитку паливно-енергетичного комплексу: регіональний аспект. //Я.П.Квач: Укр. держ. ун-т фінансів та міжнр. торгівлі. Одеськ. ін-т фінансів. – Ізмаїл: Вид-во «СМИЛ», 2008. – 272 стор.
4. Лысюк В.М. Экономические факторы развития энергоснабжения региона путем внедрения новых генерирующих мощностей /В.М.Лысюк, С.Г.Ажнакин /В сб. Економіка: реалії часу, №1(2), 2012, с. 114-119.
5. Лысюк В.М. Стратегія залучення інвестиційних ресурсів для розвитку ринку електричної енергії (Я.П.Квач, В.М.Лысюк, С.Г. Ажнакін (Зовнішня торгівля, фінанси, право, Київ, 2012 - № 5-6, с. 14-19).
6. Ринки реального сектора економіки України: структурно-інституціональний аналіз /[Точилін В.О., Осташко Т.О., Пустовойт О.В. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук. проф. В.О.Точиліна; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2009. – 640 с.

А.Ю. Устинюк, к.б.н., доц. Е.К. Плотникова ТЕНДЕНЦИИ ЗАГРЯЗНЕНИЯ ОДЕССКОГО ЗАЛИВА И ПРИЛЕГАЮЩИХ АКВАТОРИЙ ПРОМЫШЛЕННЫМИ ОТХОДАМИ

Загрязнение – изменение параметров окружающей среды, оцениваемое как негативное и которое, при определенных условиях, может нанести вред или угрожать жизни живым организмам.

Никто не будет оспаривать целесообразность охраны Черного моря и развитой в нем жизни от вреда, который могут нанести выбросы промышленных отходов. Распространение многих загрязняющих веществ приобрело локальный, региональный и даже глобальный масштаб.